

Проф. др Горан МИЛОШЕВИЋ,
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др Дане СУБОШИЋ,
Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Практична обука студената у систему високог полицијског образовања Републике Србије

УДК: 378.147.88 : 351.741 (497.11)

***Апстракт:** Носилац високог образовања полицијских службеника у Републици Србији је Криминалистичко-полицијска академија, високошколска наставно-научна образовна установа основана Одлуком Владе Србије, а на основу Закона о високом образовању. Криминалистичко-полицијска академија реализује студијске програме за потребе високог полицијског образовања.*

Знатан део студијског програма Криминалистичко-полицијске академије односи се на такозване посебне облике наставе чији су модалитети презентовани у овом раду. Ради се о делу студијског програма који је, уз поједине стручне и ускостручне предмете на Академији, усмерен на усвајање вештина које представљају неопходан садржај радног профила полицијских службеника. Те вештине заправо представљају најпримењивији део знања будућих полицијских службеника који се школују на Криминалистичко-полицијској академији.

Посебни облици наставе представљају особен садржај студијских програма основних студија (студија првог степена) Криминалистичко-полицијске академије, јер представљају својеврстан израз њене суштинне, али и посебности академије, као врсте високошколских образовних установа у Србији. Наиме, док факултети представљају високошколске образовне установе које за садржај образовања имају претежно научне аспекте теоријско-сазнајних дисциплина, студијски програми академија за знатан садржај имају вештине.

Усвајање вештина на Академији реализује се кроз предавања, вежбе и посебне облике наставе. Наведени облици наставе заступљени су на струковним и академским студијама Академије. Најзначајнији међу њима реализују се у сарадњи са Управом за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку која је у саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије. Поводом обуке студената, Академија остварује посебно значајну сарадњу са Центром за основну полицијску обуку и

Центром за специјалистичку обуку и усавршавање полиције, као основним организационим јединицама наведене Управе за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку.

Кључне речи: *високо полицијско образовање у Републици Србији, практична обука, студенти Криминалистичко-полицијске академије, полицијски службеници, Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку.*

Увод

Док је обука за обављање полицијских послова претежно поверена Управи за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку, високо образовање за потребе полиције остварује се у Криминалистичко-полицијској академији. Та високошколска образовна установа у правном промету представља посебно правно лице.

Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку обавља послове стручног оспособљавања и усавршавања,¹ научноистраживачког рада, као и друге послове из домена едукативне делатности од интереса за унутрашње послове. Управа у свом саставу има Центар за основну полицијску обуку (ЦОПО)² и Центар за специјалистичку обуку и усавршавање полиције (ЦСОУП). Поред тога, Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку представља носиоца сарадње Министарства унутрашњих послова Републике Србије (МУП-а РС) и Криминалистичко-полицијске академије (КПА) из Београда.

Високо образовање за потребе полиције остварује се у КПА која је основана *Одлуком Владе Србије*³, која је донета на основу *Закона о висо-*

¹ Почети наставе за потребе полицијске службе у Републици Србији датирају од 1880, 1883, и 1884. године. Прва жандармеријска школа установљена је 1899. на Дорћолу, али се већ након годину дана угасила. Након тога, 19. маја (по старом календару), односно 1. јуна 1909. године установљена је стална жандармеријска школа са курсевима који су у прво време трајали три, а касније четири месеца. Први двомесечни курс за ноћне стражаре отворен је три године касније, почетком 1912. године (Богдановић, Б., (2002). *Два века полиције у Србији*, Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Београд, стр. 58-59). Ради школовања кадра, почетком 1920. године формирана је Жандармеријска подофицирска школа у Сремској Каменици. Истовремено, организовани су курсеви у жандармеријским станицама и школама за припремне жандарме и вође патрола, курсеви за офицере на приреми у жандармерији, као и специјалистички курсеви (за телефонисте, возаче, смучаре, *Исто*, стр. 73). Прва полицијска школа у Србији основана је 8. 2. 1921. године. За њеног директора постављен је др Родолф Арчибалд Рајс. Од тада до савременог доба, обука и школовање полицијског кадра чине јединствену целину теоријског и практичног припремања људи за полицијску службу у Републици Србији (*Исто*, стр. 85-6).

² До 2009. године, када је своје школовање завршила последња генерација ученика Средње школе унутрашњих послова, која је уписана по старом Наставном плану и програму, паралелно је егзистирала та школа и Центар за основну полицијску обуку. У Центру се обучавају полазници основне полицијске обуке мушког и женског пола који су завршили четворогодишњу средњу школу. Циљ основне полицијске обуке је да се обезбеди квалитетно стручно оспособљавање униформисаног полицијског службеника опште надлежности, којим би се задовољиле потребе МУП-а РС за квалификованим извршилачким кадром у области наведених полицијских послова, али и друштва у целини, у складу са *Законом о полицији* (http://www.sopo.edu.yu/novi_vid_obuke.html).

³ *Одлука о оснивању Криминалистичко-полицијске академије*, Службени гласник РС, бр. 58/06.

ком образовању.⁴ КПА основана је управо ради реализације студијских програма за потребе полицијског образовања. Наведена високошколска образовна установа представља правног наследника бивше Више школе унутрашњих послова⁵ и Полицијске академије⁶ из Београда.⁷ Организационо, КПА припада образовном систему Републике Србије, дакле Министарству надлежном за просвету, имајући у виду да је њен оснивач Република Србија и да је за послове просвете образовано одговарајуће министарство, с тим да има изражене функционалне везе са Министарством унутрашњих послова, односно министарством надлежним за науку.

Знатан део студијског програма КПА односи се на такозване *посебне облике наставе*. Ради се о делу студијског програма који је уз поједине стручне и ускостручне предмете на Академији усмерен на усвајање вештина које представљају неопходан садржај радног профила полицијских службеника. Те вештине заправо представљају најпримењивији део знања будућих полицијских службеника који се школују на КПА.

Посебни облици наставе представљају особен садржај студијских програма основних студија (студија првог степена) КПА, јер представљају својеврстан израз њене суштине али и посебност академија као врсте високошколских образовних установа у Србији. Наиме, док факултети представљају високошколске образовне установе које за садржај образовања имају претежно научне аспекте теоријско-сазнајних дисциплина, студијски програми академија за знатан садржај имају вештине.

Усвајање вештина на КПА реализује се кроз предавања, вежбе и посебне облике наставе. Наведени облици наставе заступљени су на струковним и академским студијама КПА. Најзначајнији међу њима реализују се у сарадњи са Управом за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку која је у саставу МУП-а РС (Милошевић, Субошић 2006:400). Поводом обуке студената, КПА остварује посебно значајну сарадњу са Центром за основну полицијску обуку и Центром за специјалистичку обуку и усавршавање полиције, као основним организационим јединицама наведене Управе за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку.

⁴ Члан 40, став 3 Закона о високом образовању, Сл. гласник РС, бр. 76/05.

⁵ Током 1972. донет је Закон о Вишој школи унутрашњих послова која је школске 1972/1973. године почела са радом у Земуну. Студије су трајале четири семестра, а од 1977. године пет семестара. Студенти су дипломирањем стицали звање правника (<http://www.kpa.edu.rs>).

⁶ Током 1993. године Законом о Полицијској академији основана је прва високошколска образовно-научна установа те врсте у нашој земљи. Основне студије су трајале осам семестара. Студенти су дипломирањем стицали звање дипломираног официра полиције.

⁷ Члан 2 Одлуке о оснивању Криминалистичко-полицијске академије, Сл. гласник РС, бр. 58/06.

Практична обука студената Основних струковних студија криминалистике

Сврха студијског програма Основних струковних студија криминалистике јесте стицање стручног назива струковни криминалиста. Та стручна оспособљеност пре свега омогућава студенту да у Министарству унутрашњих послова Републике Србије стекне статус полицијског службеника који ће обављати извршилачке послове, али и да заснује радни однос у другим органима и организацијама државне управе, односно у приватном сектору безбедности. Између осталог, циљеви тог студијског програма односе се на усвајање вештина за обављање полицијских послова. Дакле, вештине које се усвајају похађањем студија првог степена на Академији у функцији су послова који захтевају криминалистичка знања.

Део садржаја студијског програма Основних струковних студија криминалистике управо се односе на усвајање вештина којима се на најизразитији начин манифестује веза образовног профила струковног криминалисте и полицијског службеника. Ти садржаји студијског програма називају се посебним облицима наставе, мада су усвајању вештина студената посвећене и вежбе из стручних и ускостручних предмета. Посебни облици наставе, као стручно-апликативни садржаји, намењени су усвајању вештина студената који похађају Основне струковне студије криминалистике и заступљни су током све три године, односно свих шест семестара студија.

Од посебних облика наставе у првом семестру основних струковних студија предвиђена је Стручна информативна пракса, која је акредитована у обиму од 15 часова наставе, што се вреднује са 2 ЕСП бода. Циљ те праксе је стицање неопходних знања о организацији јединица полиције и њиховим пословима. Симетрично циљевима, изведени су и исход, односно садржај те праксе.

У другом семестру студијског програма Основних струковних студија криминалистике обука студената се знатно интензивира. Наиме, у другом семестру уводе се стручни предмети као што су Техничка средства полиције (који обухвата и 30 часова вежби), односно Специјално физичко образовање – СФО I (обухвата и 45 часова вежби). У непосредној вези са предметом Техничка средства полиције реализује се и Стручна теренска практична настава у летњим условима, док је у случају предмета СФО I у таквом односу Практична настава у руковању службеним пиштољем – основни ниво и Пливање. Стручна теренска практична настава у летњим условима обухвата 15 часова, а Практична настава у руковању службеним пиштољем – основни ниво и Пливање обухватају 30 часова.⁸ Заједно

⁸ *Студијски програм основних струковних студија криминалистике*, КПА, Београд, 2009.

са предметима у чијој се функцији реализују, наведени посебни облици наставе вреднују се са 14 ЕСПБ, што уједно указује и на њихов значај у студијском програму основних струковних студија КПА.

Сви наведени садржаји посебних облика наставе који су предвиђени Студијским програмом КПА за студенте I године основних струковних студија обједињени су тзв. Основном обуком за обављање полицијских послова. Наведени садржај реализује се за све студенте I године основних студија КПА, што значи да овај облик практичне наставе похађају и студенти основних академских студија. Циљ обуке јесте да студенти стекну компетенције за примену основних полицијских овлашћења и обављање основних полицијских послова.

Основна обука за обављање полицијских послова траје пет радних дана, у фонду од 30 часова. Елаборатом је предвиђено да се целокупан фонд Обуке реализује током месеца маја у простору КПА. Поред тога, Елаборатом су утврђени циљеви и задаци, плански и програмски садржаји, мере безбедности, организационе и методичке претпоставке за успешну припрему и реализацију основне обуке, као и статусна питања (права и обавезе) студената, наставника, инструктора, ментора и других учесника у практичној настави. Наведени наставни садржај КПА организује и реализује у сарадњи са МУП-а РС, у оквиру кога се као носилац ангажује Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку.⁹

У трећем семестру основних струковних студија КПА интензивира се специјализација студената тиме што се студенти опредељују за смерове. Наиме, студенти у овој фази школовања имају прилику да се одреде за Криминалистичко-форензичку изборну групу и Полицијско-безбедносну изборну групу. Током овог семестра, студенти Криминалистичко-форензичке изборне групе похађају Стручну криминалистичко-форензичку праксу 1, а студенти Полицијско-безбедносне изборне групе похађају Стручну општу праксу. Обе праксе обухваћене су Изборном праксом 1 и акредитоване су у фонду од по 15 часова и носе по 2 два ЕСП бода.

Стручна криминалистичко-форензичка пракса 1 има за циљ стицање практичних знања неопходних за рад у организационим јединицама криминалистичке полиције, у случајевима криминалистичко-форензичке обраде места догађаја. Очекивани исход те праксе јесте оспособљеност студената за криминалистичко-форензичку обраду места догађаја. Сходно томе, структурирани су садржаји праксе и методе њене реализације.

Стручна општа пракса има за циљ стицање практичних знања за обављање полицијских послова, чиме је у непосредној вези са савладавањем наставних садржаја стручних дисциплина (нпр. Криминалистичка тактика) које се изучавају током трећег семестра основних струковних студија КПА. Очекивани исход те праксе јесте развијеност вештина за обављање

⁹ Елаборат основне обуке за обављање полицијских послова студената I године, школска 2009/2010. година, КПА, Београд, 2010.

полицијских послова па су, у складу са тим, структурирани садржаји и методе реализације Стручне опште праксе.

У четвртном семестру још више се интензивирају садржаји Основних струковних студија криминалистике, тако да су њиме обухваћени и садржаји Присуствовања судском процесу (у функцији је предмета Кривично процесно право), Практичне наставе у руковању службеним пиштољем (тренажно-кондициони ниво), Практичне наставе у руковању службеним пиштољем (ситуациони ниво), као и Изборна пракса 2 (Стручна криминалистичко-форензичка пракса 2 и Стручна изборна пракса). Док се прва три садржаја реализују у фонду од 15 часова и вреднују једним ЕСП бодом, дотле се садржаји Изборне праксе 2 реализују са по 15 часова и вреднују са 2 ЕСП бода.

Обједињавањем у јединствену целину дела фонда вежби одговарајућих предмета и наведених посебних облика наставе који се односе на све студенте, али и на оне који се одреде за Полицијско-безбедносну изборну групу, створен је фонд часова који се реализује кроз Теренску обуку за обављање полицијских послова у летњим условима. Та обука се организује и реализује на основу посебних планских аката (план припрема и елаборат реализације), како би се обезбедио висок ниво безбедности и ефикасности њеног извођења.¹⁰

Теренска обука се реализује у трајању од осам дана, у фонду од 60 часова. Та обука се реализује у Наставном центру „Митрово Поље“ на Гочу, који је организациона јединица Центра за специјалистичку обуку и усавршавање полиције. Дакле, наведена теренска обука се припрема и реализује у сарадњи са Управом за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку МУП-а РС.

Основни циљ теренске обуке је непосредно повезивање теоријских знања стечених у КПА са практичним поступањем припадника полиције опште надлежности, односно проширивање постојећих теоријских знања и стицање нових практичних знања и вештина неопходних за извршавање редовних и ванредних полицијских послова и задатака. Теренска обука такође има за циљ да омогући студентима КПА потпуније и свеобухватније савладавање и утврђивање одређених наставних садржаја из оквира уже стручних предмета, како би их што квалитетније припремили за рад у МУП-а РС.¹¹

Стручна криминалистичко-форензичка пракса 2, коју похађају студенти који су се определили за Криминалистичко-форензичку изборну групу, реализује се у фонду од 60 часова или осам радних дана. Место њеног одржавања су полицијске станице Полицијске управе за Град Београд, тј.

¹⁰ Ову обуку на истом месту и у истом термину похађају и студенти III године Основних академских студија (полицијска и безбедносна изборна група) Криминалистичко-полицијске академије.

¹¹ *Елаборат теренске обуке студената Криминалистичко-полицијске академије у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.

њихови одсеци за сузбијање криминалитета. Дакле, овај посебан облик наставе КПА такође организује и реализује у сарадњи са МУП-а РС.

Основни циљ реализације тог посебног облика наставе је непосредно повезивање теоријских знања стечених у КПА са практичним поступањем полицијских службеника криминалистичке полиције, односно проширивање постојећих теоријских знања и стицање нових практичних знања и вештина неопходних за извршавање редовних и ванредних полицијских послова и задатака. Сагласно истакнутим циљевима, основни задаци тог посебног облика наставе су: 1) упознавање са организацијом, надлежношћима, пословима, условима и начином функционисања организационих јединица криминалистичке полиције МУП-а РС; 2) увид у одговарајуће прописе; оперативне, радне и евиденције о примени овлашћења; досијее, предмете; планске, извештајне и друге акте руковођења; 3) израда службених докумената (белешки, записника, извештаја, пријава, захтева); 4) учествовање – присуствовање планирању, припреми и реализацији конкретних активности у поступку спречавања, откривања, расветљавања и доказивања кривичних дела (оперативна контроле, оперативна обрада) и др.¹²

У петом семестру Основних струковних студија криминалистике студенти немају посебан облик наставе. Међутим, како су сви предмети стручни и ускостручни, обука студената ни у том семестру не изостаје. Наиме, када се сабере фонд вежби свих предмета који се похађају током петог семестра, долази се до фонда од 165 часова.

Најзад, у шестом семестру Основних струковних студија криминалистике врло интензивно се реактивирају посебни облици наставе. Наведени наставни облици у овом семестру обухватају Практичну наставу у руковању службеним пиштољем (инструкторски ниво), Стручну методску практичну наставу, односно Изборну праксу 3 (Стручна криминалистичко-форензичка пракса 3 и Стручна организационо-методска пракса).

Практична настава у руковању службеним пиштољем у непосредној је вези са предметом Организација и тактика полиције. Фонд овог садржаја је 15 часова и вреднован је бодовима у оквиру наведеног предмета, који носи 8 ЕСП бодова. Тај облик наставе КПА практикује да реализује у сарадњи са Специјалном антитерористичком јединицом (САЈ), на њеном стрелишту, које је око седам километара удаљено од КПА. Логистичке услове за реализацију тог посебног облика наставе обезбеђује КПА у сарадњи са одговарајућим организационим јединицама МУП-а РС (пре свега са Управом за заједничке послове), док инструкторски састав и друге органе на стрелишту одређује командант Специјалне антитерористичке јединице.

¹² *Елаборат Стручне криминалистичко-форензичке праксе 2 студената II године основних струковних студија – Криминалистичко-форензичке изборне групе и Стручне криминалистичко-форензичке праксе 3 студената III године основних струковних студија – Криминалистичко-форензичке изборне групе у летњем семестру школске 2009/2010. године, КПА, Београд, 2010.*

Стручна криминалистичко-форензичка пракса студената који су се определили за истоимену изборну групу реализује се у фонду од 70 часова или десет радних дана, а вреднује се са 2 ЕСП бода. Место њеног одржавања је Управа криминалистичке полиције Полицијске управе за Град Београд. Тиме се и тај посебан облик наставе КПА организује и реализује у сарадњи са МУП-а РС. Циљеви и задаци који би требало да се остваре тим посебним обликом наставе идентични су вредностима које су пројектоване за Стручну криминалистичко-форензичку праксу 2.

Стручна организационо-методска пракса студената Полицијско-безбедносне изборне групе реализује се у фонду од 15 часова, што уз 60 часова вежби преузетих са ускостручних предмета чини укупан фонд од 75 часова, који се реализује у трајању од десет радних дана. Такође, ова пракса се вреднује са 2 ЕСП бода. Место одржавања праксе су полицијске станице/исповесте опште надлежности Полицијске управе за Град Београд.

Основни циљ праксе је непосредно повезивање теоријских знања стечених у КПА са практичним поступањем припадника полиције опште надлежности, односно проширивање постојећих теоријских знања и стицање нових практичних знања и вештина неопходних за извршавање редовних и ванредних полицијских послова и задатака. Практична настава такође има за циљ да омогући студентима потпуно савладавање и утврђивање одређених наставних садржаја из оквира уже стручних предмета како би их што квалитетније припремили за рад у МУП-а РС.¹³

Практична обука студената Основних академских студија криминалистике

Симетрично претходном студијском програму, сврха студијског програма Основних академских студија криминалистике јесте стицање стручног назива криминалиста. Та стручна оспособљеност пре свега омогућава студенту да у МУП-а РС стекне статус полицијског службеника који ће обављати руководне послове, на свим нивоима хијерархијске структуре полиције и Министарства у целини. У том смислу, професија криминалисте у статусу полицијског службеника има посебан друштвени значај у Републици Србији. Поред тога, стицање образовног профила криминалисте, као и у случају струковног криминалисте омогућује заснивање радног односа и у другим органима и организацијама државне управе, односно у приватном сектору безбедности.

Део садржаја студијског програма Основних академских студија криминалистике односи се на усвајање вештина којима се на најизразитији

¹³ *Елаборат Стручне организационо-методске праксе студената III године Основних струковних студија – Полицијско-безбедносна изборна група, у летњем семестру школске 2009/2010. године, КПА, Београд, 2010.*

начин манифестује веза образовног профила криминалисте и полицијског службеника МУП-а РС распоређеног на извршилачка радна места вишег нивоа сложености, с једне стране, и на руководна радна места, с друге стране. Томе су посвећени садржаји овог студијског програма који се, као и у случају основних струковних студија, називају *посебним облицима наставе*, с тим да су усвајању вештина студената основних академских студија посвећене и вежбе из стручних и ускостручних предмета. Посебни облици наставе намењени су усвајању вештина студената основних академских студија током све четири школске године, односно свих осам семестара, колико ове студије трају.

Као и у случају основних струковних студија, у првом семестру основних академских студија предвиђена је Стручна информативна пракса. Обим наставе, њено вредновање, циљ, исход, односно садржај ове праксе идентични су истоименом садржају посебних облика наставе, већ обрађеном у делу овог саопштења који је посвећен обуци студената основних струковних студија током првог семестра.

У другом семестру студијског програма Основних академских студија криминалистике, као и у случају основних струковних студија, обука студената се знатно интензивира. Симетрично основним струковним студијама, у другом семестру уводе се стручни предмети: Техничка средства полиције (који обухвата и 45 часова вежби), односно Специјално физичко образовање (СФО I – обухвата и 45 часова вежби), што укупно чини фонд од 90 часова, претежно посвећених усвајању вештина студената. Тиме се не исцрпљује фонд часова посвећен развоју и усвајању вештина студената, већ се у вези с предметом Техничка средства полиције реализује и Стручна теренска практична настава у летњим условима (обухвата 15 часова), док се у вези с предметом СФО I реализује Практична настава у руковању службеним пиштољем – основни ниво и Пливање (обухватају 30 часова).¹⁴ Заједно са предметима у чијој се функцији реализују, наведени посебни облици наставе вреднују се са чак 16 ЕСП бодова (два више у односу на основне струковне студије), што уједно указује и на њихов изузетан значај у студијском програму основних академских студија Академије.

Сви наведени садржаји посебних облика наставе који су предвиђени Студијским програмом КПА за студенте I године основних академских студија обједињени су тзв. Основном обуком за обављање полицијских послова. Како је већ наведено, овај садржај студијског програма КПА реализује се са свим студентима I године основних студија КПА. Основна обука за обављање полицијских послова обавља се с истим циљем и на идентичан начин као и за студенте основних струковних студија.

¹⁴ *Студијски програм основних академских студија криминалистике*, КПА, Београд, 2009.

Током трећег семестра студенти основних академских студија посебне облике наставе реализују посетом казнено-поправном заводу, присуством судском процесу и Стручном општом праксом. Док су прва два посебна облика наставе у функцији предмета Основи кривичног процесног права, докле је последње наведени садржај засебан. Заједно, Посета казнено-поправном заводу и Присуствовање судском процесу изводе се у фонду од 15 часова и, уз предмет у чијој се функцији реализују, вреднују се са 7 ЕСП бодова. Стручна општа пракса реализује се такође у фонду од 15 часова, а вреднује се једним ЕСП бодом. Методичка обележја ове праксе идентична су истоименом садржају који је већ обрађеном делом овог саопштења који је посвећен основним струковним студијама.

Четвртим семестром основних академских студија обухваћени су садржаји Практичне наставе у руковању службеним пиштољем (тренажно-кондициони ниво), Практичне наставе у руковању службеним пиштољем (ситуациони ниво), као и Стручна изборна пракса. Практична настава у руковању службеним пиштољем (тренажно-кондициони ниво) посвећена је подизању нивоа вештина у безбедном руковању службеним пиштољем. С друге стране, Практична настава у руковању службеним пиштољем (ситуациони ниво) посвећена је подизању нивоа вештина у безбедном руковању службеним пиштољем из домена ситуационе ватрене обуке. Оба садржаја посебних облика наставе у непосредној су вези са предметом Специјално физичко образовање II, с којим чине целину од 60 (15 + 45) часова обуке/вежби, која се вреднује са 7 ЕСП бодова.

Стручна изборна пракса посвећена је пружању помоћи студентима у њиховој професионалној оријентацији. С тим у вези, очекује се да студенти, на бази сопствене професионалне информисаности о надлежности и делокругу појединих организационих јединица МУП-а РС и других служби безбедности, препознају сопствене афинитете и лакше се оријентишу у погледу избора једног од три смера основних академских студија и на тај начин ваљаније управљају сопственим образовањем и каријером. Сходно томе, акредитоване су и одговарајуће методе извођења Стручне изборне праксе.

Пети семестар, као и у случају основних струковних студија, не садржи посебне облике наставе. Међутим, то не значи да садржаја наставе који се односе на обуку нема, имајући у виду да се током тог семестра похађа искључиво настава из стручних и ускостручних предмета. Њихов фонд вежби, који је једним делом посвећен усвајању вештина, износи 135 часова.

Као и у случају основних струковних студија, шести семестар основних академских студија обилује интензивним садржајима који су посвећени усвајању нових и развоју постојећих (већ стечених) вештина студената. Наиме, током тог семестра акредитоване су Стручна теренска практична настава у зимским условима и Практична настава у руковању

службеним пиштољем (инструкторски ниво), као и две праксе: Стручна криминалистичка и Стручна методичка 1, које су обухваћене Изборном праксом 1. Стручна теренска практична настава у зимским условима и Практична настава у руковању службеним пиштољем (инструкторски ниво) акредитоване су тако да су у непосредној вези са предметом Специјално физичко образовање III. Акредитационим актима посвећено им је 15 часова, а заједно са вежбама из наведеног предмета (45 часова) чине респективни фонд од 60 часова. Уз предавања из наведеног предмета и успешно савладавање предметних садржаја студент остварује 7 ЕСП бодова.

Међутим, као и у случају основних струковних студија (током IV семестра), наведени посебни облици наставе реализују се током VI семестра кроз Теренску обуку студената III године основних академских студија – Полицијска изборна група. Како је већ наведено, ова обука се реализује у Наставном центру „Митрово Поље“, на планини Гоч, у трајању од осам радних дана. Фонд часова за ову обуку чине часови посвећени наведеним обукама у руковању службеним пиштољем, део фонда часова вежби ускостручних предмета и фонд за реализацију Стручне методичке праксе 1, која представља обавезан садржај наставе за студенте Полицијске изборне групе и Безбедносне изборне групе.

За студенте Криминалистичке изборне групе предвиђена је и реализује се Стручна криминалистичка пракса. Тај посебан облик наставе посвећен је стицању практичних знања неопходних за рад у организационим јединицама криминалистичке полиције. За исход Стручна криминалистичка пракса има развијеност одговарајућих вештина за рад на пословима криминалистичке полиције.¹⁵

Предвиђени фонд часова Стручне криминалистичке праксе (студенти III године основних академских студија) је 60 часова или десет радних дана. Стручна криминалистичка пракса студената III године реализоваће се у Полицијској управи за Град Београд, прецизније у њиховим полицијским станицама опште надлежности и то у одсецима за сузбијање криминалитета. Елаборатом, основним планским документом, утврђују се циљеви и задаци, плански и програмски садржаји, организационе и методичке претпоставке за успешну припрему и реализацију овог посебног облика наставе.¹⁶

У седмом семестру Основних академских студија криминалистике Академија је акредитовала један посебан облик наставе и то Стручну праксу. Та пракса реализује се у фонду од 15 часова и вреднује се јед-

¹⁵ Студијски програм основних академских студија криминалистике, КПА, Београд, 2009.

¹⁶ Елаборат Стручне криминалистичке праксе студената III године основних академских студија – Криминалистичке изборне групе и Стручне методичке праксе 2 студената IV године основних академских студија – Криминалистичке и Безбедносне изборне групе у летњем семестру школске 2009/2010. године, КПА, Београд, 2010.

ним ЕСП бодом. Посвећена је стицању практичних знања и искустава у руковођењу (планирању, организовању, наређивању, координацији и контроли) у организационим јединицама полиције. Томе су прилагођени садржаји и методе реализације Стручне праксе.

Најзад, у осмом семестру основних академских студија акредитован је садржај Изборне праксе 2, која обухвата Стручну методичку праксу 2 (за Криминалистичку изборну групу), Стручну организационо-методску праксу (за Полицијску изборну групу) и Стручну безбедносну праксу (за Безбедносну изборну групу). Све наведене праксе акредитоване су у фонду од по 15 часова и вреднују се са по 2 ЕСП бода.

Међутим, евалуацијом Студијског програма КПА у домену посебних облика наставе, а и по захтевима МУП-а РС, ти садржаји се изводе далеко интензивније од њихове акредитоване верзије. Наиме, обједињавањем дела фонда вежби свих предмета из осмог семестра са фондом конкретне праксе добијен је значајан фонд вежби који се реализује у укупном обиму од 75 часова и у трајању од десет радних дана. Простор одржавања предметних пракси су одговарајуће организационе јединице МУП-а РС.

Конкретно, Стручна организационо-методска пракса реализује се у полицијским станицама/испоставама полиције опште надлежности (71 час) и у Интервентној јединици 92 Полицијске управе за Град Београд (4 часа).¹⁷ Основни циљ те праксе је непосредно повезивање теоријских знања стечених у КПА са практичним поступањем припадника полиције опште надлежности, односно проширивање постојећих теоријских знања и стицање нових практичних знања и вештина неопходних за извршавање редовних и ванредних полицијских послова и задатака. Практична настава такође има за циљ да омогући студентима потпуније и свеобухватније савладавање и утврђивање одређених наставних садржаја из оквира уже стручних предмета како би се што квалитетније припремили за рад у МУП-а РС. Као финалним, посебним обликом наставе за студенте Полицијске изборне групе, том праксом треба да се обезбеди:

1. упознавање студената са организацијом, надлежностима, пословима, условима и начином функционисања полицијске станице/испоставе опште надлежности и Интервентне јединице 92 на задацима службене пратње транспорта штићених вредности у оквиру МУП-а РС;
2. увид студената у одговарајуће прописе; оперативне, радне и друге евиденције; досијее, предмете; планске, извештајне и друге акте руковођења;
3. израда стварних или узорних службених докумената (белешки, записника, извештаја, пријава, захтева) од стране студената;

¹⁷ Током ове праксе реализује се и посета Дежурној служби ПУ за Град Београд, посебно Командно-оперативном центру.

4. учествовање – присуствовање студената планирању, припреми и реализацији појединих редовних и ванредних полицијских задатака;
5. развијање способности, опредељености и склоности студената за прихватање и подржавање специфичног режима и метода рада полицијских јединица, за поштовање људских права и кодекса професионалне етике, и
6. упоредно сагледавање образовног профила студента КПА и радног профила полицијског службеника за који се студенти школују.¹⁸

Стручна методичка пракса 2 и Стручна безбедносна пракса реализују се једним делом обједињено. Док Стручна методичка пракса 2 студената IV године Криминалистичке изборне групе (КИГ) траје континуирано у Полицијској управи за Град Београд, и то у Управи криминалистичке полиције,¹⁹ докле се Стручна безбедносна пракса студената IV године Криминалистичке изборне групе реализује у три дела, од којих је један заједнички са студентима КИГ.²⁰ Имајући у виду да се о ради о финалним посебним облицима наставе студената наведених изборних група, следи нешто детаљнија анализа њихових основних обележја.

Стручна методичка пракса 2 представља посебан облик наставе који је пре свега усмерен на конкретно и, са становишта радног профила криминалисте, релевантно упознавање студената са стручним радњама, поступцима, методама, техничким средствима и опремом коју користи криминалистичка полиција. Део фонда часова за реализацију Стручне методичке праксе 2 који се реализује са студентима Безбедносне изборне групе износи 35 часова и траје током првих пет радних дана Праксе. Део Праксе који се изводи обједињено са студентима Безбедносне изборне групе односи се на садржаје који се усвајају у одељењима Управе криминалистичке полиције Полицијске управе за Град Београд, која су надлежна за сузбијање привредног и имовинског криминала, крвне и сексуалне деликте, за сузбијање наркоманије, утврђивање узрока пожара, експлозија и хаварија, као и сузбијање малолетничке деликвенције. У преосталом делу Праксе студенти Криминалистичке изборне групе се обучавају за потражну делатност, увиђајно-оперативне послове, послове оперативне криминалистичке технике и Националног криминалистичко-техничког центра.²¹

¹⁸ *Елаборат Стручне организационо-методске праксе студената IV године основних академских студија КПА – Полицијска изборна група и Практичне наставе студената IV године студија по НПП ПА у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.

¹⁹ *Елаборат Стручне криминалистичке праксе студената III године основних академских студија – Криминалистичке изборне групе и Стручне методичке праксе 2 студената IV године основних академских студија – Криминалистичке и Безбедносне изборне групе у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.

²⁰ *Елаборат дела Стручне безбедносне праксе студената IV године основних академских студија – Безбедносна изборна група у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.

²¹ *Елаборат Стручне криминалистичке праксе студената III године основних академских студија*

Стручна безбедносна пракса, како је већ наведено, реализује се кроз три фазе, од којих је прва (заједничка) већ описана претходним пасусом. Друга фаза Праксе, у трајању од три радна дана (24 часа), реализује се у Сектору за ванредне ситуације МУП-а РС и другим службама система заштите и спасавања. Најзад, трећа фаза, у трајању од два радна дана (16 часова), реализује се на КПА, у симулираним условима савремене безбедносне проблематике.²²

Закључак

Системском анализом практичне обуке студената у систему високог полицијског образовања Републике Србије дошло се до закључка да усвајање вештина у функцији обављања полицијских послова има значајан утицај на формирање образовног профила струковног криминалисте који се образује реализацијом Основних струковних студија криминалистике, односно криминалисте који се образује Основним академским студијама криминалистике на КПА у Београду. Такав закључак недвосмислено се изводи из чињенице да је наведеним студијским програмима уважен захтев за високом корелацијом образовног профила струковног криминалисте и криминалисте, с једне стране, и радног профила полицијских службеника МУП-а РС, с друге стране. Готово без изузетка, реализација посебних облика наставе, посредством којих се студенти КПА обучавају за обављање полицијских послова, припрема се и одвија у сарадњи са МУП-а РС.

Пракса сарадње КПА и МУП-а РС поводом припреме и реализације посебних облика наставе, једно је од бројних поља њихове интензивне сарадње. То је и логично с обзиром да КПА школује студенте превасходно за потребе МУП-а РС, што има за последицу и брижљив однос МУП-а РС у односу на процес регрутације, селекције и едукације студената КПА. Наиме, почев од давања сагласности на студијске програме КПА, затим, на услове конкурса за упис на КПА, преко делегирања чланова у Комисију за упис на студије првог степена КПА, чланова у Савету КПА (у име Владе Републике Србије), закључивања уговора о међусобним обавезама са студентима чије се школовање финансира из буџета Републике Србије, до активног учешћа у настави, рачунајући и њене посебне облике, МУП-а РС представља сврху постојања, стабилан ослонац и стратешког партнера КПА у њеној мисији развоја криминалистичке науке и струке и стварању што повољније образовне структуре МУП-а РС.

– Криминалистичке изборне групе и Стручне методичке праксе 2 студената IV године основних академских студија – Криминалистичке и Безбедносне изборне групе у летњем семестру школске 2009/2010. године, КПА, Београд, 2010.

²² Елаборат дела Стручне безбедносне праксе студената IV године основних академских студија – Безбедносна изборна група у летњем семестру школске 2009/2010. године, КПА, Београд, 2010.

Конкретније, на Основним струковним студијама криминалистике акредитовано је и реализује се 15 посебних облика наставе, а на Основним академским студијама криминалистике – 18. Од укупно 33 посебна облика наставе који се реализују на КПА, чак 30 се реализује у непосредној и интензивној сарадњи са МУП-а РС. Поводом реализације тих облика наставе директор полиције даје сагласност на елаборате којима се планирају њихови основни елементи.

Фонд часова посебних облика наставе на Основним струковним студијама криминалистике износи 135 часова по студенту (од 2160 часова) током све три школске године, што чини 6,25%, а са вежбама са предмета у чијој се функцији посебни облици наставе реализују, тај проценат се пење на 13,2% (285/2160 часова). Том фонду часова потребно је додати фонд вежби и из других стручних и ускостручних предмета, чиме се број часова којима се усвајају вештине потребне за обављање полицијских послова вишеструко увећава. Заједно са предметима у чијој се непосредној функцији реализују, посебни облици наставе се вреднују са 37 (од 180) ЕСП бодова, што чини 20,55% укупног фонда бодова који може да се оствари основним струковним студијама.

Када се ради о фонду часова посебних облика наставе на Основним академским студијама криминалистике, њиме је обухваћено 180 часова по студенту (од 2895 часова) током све четири школске године, што чини 6,22%, а са вежбама са предмета у чијој се функцији посебни облици наставе реализују, тај проценат се пење на 12,95% (375/2895 часова). Том фонду часова, као и у случају Основних струковних студија криминалистике, потребно је додати и фонд вежби и из других стручних и ускостручних предмета, чиме се број часова којима се усвајају вештине потребне за обављање полицијских послова вишеструко увећава. Заједно са предметима у чијој се непосредној функцији реализују, посебни облици наставе се реализују са 46 (од 240) ЕСП бодова, што чини 19,16 % укупног фонда бодова који може да се оствари основним академским студијама.

Анализа практичне обуке студената у систему високог полицијског образовања Републике Србије и закључци који су из ње изведени односе се на тренутно, акредитовано стање студијског програма КПА. Такав студијски програм предмет је континуиране евалуације, која је последица законске обавезе, али и потреба МУП-а РС, као и уважавања најновијих достигнућа криминалистичке теорије и праксе, односно методике извођења наставе у тој области. Реално је очекивати да ће тиме студенти Академије досегнути идеал: „ЗНАМ – ХОЋУ – МОГУ“!

Литература:

1. Богдановић, Б., (2002). *Два века полиције у Србији*, Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Београд.
2. *Елаборат дела Стручне безбедносне праксе студената IV године основних академских студија – Безбедносна изборна група у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.
3. *Елаборат Основне обуке за обављање полицијских послова студената I године, школска 2009/2010. година*, КПА, Београд, 2010.
4. *Елаборат Стручне криминалистичке праксе студената III године основних академских студија – Криминалистичке изборне групе и Стручне методичке праксе 2 студената IV године основних академских студија – Криминалистичке и Безбедносне изборне групе у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.
5. *Елаборат Стручне криминалистичко-форензичке праксе 2 Студената II године основних струковних студија – Криминалистичко-форензичке изборне групе и Стручне криминалистичко-форензичке праксе 3 студената III године основних струковних студија – Криминалистичко-форензичке изборне групе у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.
6. *Елаборат Стручне организационо-методске праксе студената IV године основних академских студија КПА – Полицијска изборна група и Практичне наставе студената IV године студија по НПП ПА у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.
7. *Елаборат Теренске обуке студената Криминалистичко-полицијске академије у летњем семестру школске 2009/2010. године*, КПА, Београд, 2010.
8. *Закон о високом образовању*, Сл. гласник РС, бр. 76/05.
9. *Закон о полицији*, Сл. гласник РС, бр. 101/05.
10. Кулић, Ж., Милошевић, Г., Ристић, С., (2005). *Управљање кадровима и њиховим потенцијалима*, Виша железничка школа, Београд.
11. Милошевић, Г., Субошић, Д., (2006). *Елементи јавне безбедности*, Безбедност, бр. 3.
12. *Одлука о оснивању Криминалистичко-полицијске академије*, Сл. гласник РС, бр. 58/06.
13. *Радни и образовни профили струковних и академских студија, предлог*, Радни тим за интеграцију ВШУП и ПА у високошколску установу, Београд, 5. 4. 2006. године.
14. *Студијски програм Основних струковних студија криминалистике*, КПА, Београд, 2009.
15. *Студијски програм Основних академских студија криминалистике*, КПА, Београд, 2009.

16. <http://www.kpa.edu.rs>.

17. http://www.copo.edu.rs/novi_vid_obuke.html.

PRACTICAL TRAINING OF STUDENTS WITHIN THE SYSTEM OF TERTIARY POLICE EDUCATION IN THE REPUBLIC OF SERBIA

***Abstract:** The main institution of law enforcement officers' education in the Republic of Serbia is the Academy of Criminalistic and Police Studies. The Academy of Criminalistic and Police Studies is a higher education institution established by the Decision of the Government of the Republic of Serbia and based on the Law on Higher Education. The Academy has created the study curricula for the requirements of the higher police education.*

A considerable part of the curricula of the Academy of Criminalistic and Police Studies from Belgrade is dedicated to the so-called special forms of teaching. This is a part of the curricula which, complete with certain vocational and narrowly-specialized courses at the Academy, is oriented at the adoption of skills that represent the necessary contents of the working profile of a law-enforcement officer. These skills actually represent the most applicable part of the knowledge of the future police officers who receive their education at the Academy of Criminalistic and Police Studies.

Special forms of teaching represent unique contents within the Academy curricula, since they are one-of-a-kind expression of its essence, but they are also a specific feature of the academies as a type of higher education institutions in Serbia. In other words, while the Faculties represent the institutions of higher education which include primarily scientific aspects of theoretical-cognitive disciplines, the curricula at the Academies include a considerable part of skills. Such applicable knowledge of crime-investigators educated at the Academy of Criminalistic and Police Studies represents a part of the educational profile which is mostly harmonized with the working profile of a police officer within the Ministry of the Interior of the Republic of Serbia.

Skills are adopted at the Academy through lectures, exercises and special forms of teaching. Special forms of teaching make the part of the curricula at both the academic and specialist studies at the Academy. The most important special forms of teaching are carried out in cooperation with the Directorate for education, training, professional development and science which is a part of the Ministry of the Interior of the Republic of Serbia. As far as the students' practical training is concerned, the Academy has established a particularly

important cooperation with the Basic Police Training Center and the Center for Specialized Training and Professional Development of the police, as basic organizational units of the mentioned Directorate.

Key words: *professional education, training and further education, higher police education in the Republic of Serbia, practical training, students of the Academy of Criminalistic and Police Studies, police officers, Directorate for education.*